

MAKTABGACHA TA'LIMDA INNOVATSION TA'LIM JARAYONINI TASHKIL QILISH VA MUVOFIQLASHTIRISH

*Qoraqalpog'iston Respublikasi Kegayli
tumani 16-sonli DMTT direktor o'rinbosari
Usnatdinova Mavlyuda Azizovna*

Annotatsiya. Maqolada ta'lim sifatini boshqatish, ta'lim tizimini sifatli tashkil qilish, zamonaviy sifatli ta'lim tizimini yaratish, ta'lim samaradorligini oshirish to'g'risida ma'lumotlar keltirilgan.

Аннотация. Статья содержит информацию об управлении качеством образования, качественной организации системы образования, создании современной системы качества образования, повышении эффективности образования.

Abstract. The article contains information on managing the quality of education, quality organization of the education system, creating a modern quality education system, and increasing the effectiveness of education.

Kalit so'zlar: ta'lim sifati menejmenti, ta'lim muassasasi, ta'lim sifati, ta'lim samaradorligi, ta'lim jarayonlarini tashkil qilish, ta'lim jarayonlarini boshqarish, vazifalar, tamoyillar.

Ключевые слова: управление качеством образования, образовательное учреждение, качество образования, эффективность образования, организация образовательного процесса, управление образовательным процессом, задачи, принципы.

Key words: educational quality management, educational institution, educational quality, educational efficiency, organization of educational processes, management of educational processes, tasks, principles.

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, ta'lim sifatini oshirish va tarbiyalanuvchilarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ta'lim jarayoniga innovatsion yondashuvlarni joriy etish, zamonaviy pedagogik texnologiyalar va raqamli vositalardan samarali foydalanish maktabgacha ta'lim tashkilotlarida (MTT) ta'lim-tarbiya jarayonini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Bunday sharoitda ta'lim jarayonini to'g'ri tashkil etish va muvofiqlashtirishda rahbar xodimlarning, ayniqsa, MTT direktor o'rinbosarining roli tobora ortib bormoqda.

Direktor o'rinbosari MTTda ta'lim jarayonining mazmuni, sifati va samaradorligini belgilovchi asosiy boshqaruv subyekti bo'lib, u metodik ishlarni yo'lga qo'yish, pedagoglar faoliyatini muvofiqlashtirish, ta'lim jarayonini monitoring

qilish, innovatsion metodlarni joriy etish hamda ota-onalar bilan hamkorlikni mustahkamlash kabi mas'uliyatli vazifalarni bajaradi. Shuning uchun ham direktor o'rinbosarining innovatsion ta'lim jarayonini tashkil etish va muvofiqlashtirishdagi kasbiy kompetensiyasi MTT faoliyatining natijadorligini ta'minlovchi muhim omil sanaladi.

Ta'lim jarayonini muvaffaqiyatli tashkil etish uchun quyidagi omillar muhim ahamiyatga ega:

- pedagoglarning zamonaviy yondashuvlarga tayyorligi;
- rahbar xodimlarning ta'lim jarayonini ilmiy-metodik asosda muvofiqlashtirishi;
- ta'lim muhitining bolalar uchun qulay va rivojlantiruvchi bo'lishi;
- ota-onalar bilan samarali hamkorlik.

Shunday ekan, maktabgacha ta'limda sifatli, zamonaviy va uyg'un ta'lim jarayonini shakllantirish nafaqat ta'lim muassasasi, balki jamiyatning barqaror rivojlanishida ham muhim o'rin tutadi.

Maqasad: Bolalarga maktabgacha yoshidan boshlab zamonaviy ta'lim berish, ularni psixik, aqliy va ijtimoiy va jismoniy jihatdan faol rivojlantirish – hozirgi kunda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida hal qilinishi kerak bo'lgan dolzarb masalalardan hisoblanadi. Bunday o'quv mashg'ulotlari bolalarda katta qiziqish uyg'otib, o'yin davomida ortiqcha zo'riqishlarsiz mantiqiy hamda ijodiy fikrlash rivojlanadi, ijtimoiy faollik va axloq me'yorlariga rioya qilish ko'nikmalari tarbiyalanadi, tabiiy va ijtimoiy muhit to'g'risidagi tasavvurlari tartibga solinadi va tushunchalarni to'g'ri shakllanishi ta'minlanadi. Ta'limning turli bosqichlarida davlat ta'lim standarti ta'lim faoliyati natijalari standarti sifatida qaraladi – ma'lum bir tarixiy davrda ma'lum bir jamiyat uchun zarur bo'lgan ta'limning mos yozuvlar darajasi; ta'lim standarti, ta'lim to'g'risidagi tegishli hujjatlarni olish uchun shaxs tomonidan erishish kerak bo'lgan daraja. Maktabgacha ta'limda davlat ta'lim standarti ta'lim jarayonini amalga oshirish uchun shartsharoitlarning standartidir. Maktabgacha ta'limning vaqtinchalik standartiga muvofiq, maktabgacha ta'lim tashkilotlarining maqsadi va natijasi ta'lim jarayonini amalga oshirish uchun sharoit yaratishdir. Ta'lim sifatini boshqarish (ta'lim sifati menejmenti) ta'limni boshqarishning umumiy tuzilmasi tarkibiga kiradi. Bunda ta'lim sifati menejmenti rahbarning yakkaboshchiligi hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lgan va amalda o'z samaradorligini ko'rsatgan boshqarishning chiziqli tuzilmasini inkor etmaydi. O'z o'rnida, sifat menejmentining joriy etilishi umumiy boshqaruv samaradorligini sezilarli darajada oshiradi – ta'lim muassasasi rahbari, xodimlari va manfaatdor jamoat tashkilotlari vakillari o'rtasidagi munosabatlarni tartibga soladi. Vazifalarning bajarilish ketma-ketligi, vazifalarning o'zi, bajarish yo'llari, alohida usul va xarakatlarning batafsil tartibi, ta'lim sifatini ta'minlovchi asos sifatida, qabul qilingan boshqaruv qarorlarining samarali ijrosini kafolatlaydi.

Innovatsion ta'lim jarayoni — bu ta'lim-tarbiya jarayonini yangicha yondashuvlar asosida tashkil etish, pedagogik texnologiyalarni amaliyotga tatbiq etish, ta'lim mazmunini modernizatsiya qilish hamda tarbiyalanuvchilarning yosh xususiyatlariga mos ravishda rivojlantiruvchi muhit yaratishdir. MTTda innovatsion ta'lim jarayoni quyidagi yo'nalishlarda namoyon bo'ladi:

- interaktiv metodlar (o'yin texnologiyalari, muammoli vaziyatlar, ijodiy mashg'ulotlar);
- STEAM yondashuvi (fan, texnologiya, muhandislik, san'at, matematika integratsiyasi);
- axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT)dan foydalanish;
- bolalarning mustaqil fikrlashi va ijtimoiy moslashuvini rivojlantirishga qaratilgan metodlar;
- individual yondashuv va inklyuziv ta'lim elementlarini joriy etish.

Ayniqsa, maktabgacha ta'lim tashkilotida direktor o'rinbosarining faoliyati ta'lim jarayonini sifatli tashkil etish va muvofiqlashtirishda muhim bo'g'in hisoblanadi. Direktor o'rinbosari nafaqat hujjatlar bilan ishlovchi yoki nazorat qiluvchi rahbar sifatida, balki pedagogik jarayonning "ichki yuragi" bo'lib, tarbiyachilar jamoasini yagona maqsad sari yo'naltiruvchi, metodik jarayonlarni rivojlantiruvchi hamda innovatsiyalarni amaliyotga tatbiq etuvchi yetakchi shaxs sifatida namoyon bo'ladi. Shuningdek, direktor o'rinbosari MTTning ta'limiy faoliyatini rejalashtirish, mashg'ulotlar sifatini monitoring qilish, tarbiyachilarning kasbiy o'sishini qo'llab-quvvatlash, ilg'or tajribalarni ommalashtirish hamda ota-onalar bilan hamkorlikni kuchaytirish orqali ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Zamonaviy ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlar alohida o'rin tutadi. Innovatsion ta'lim deganda, ta'lim-tarbiya jarayonini yangi metodlar, texnologiyalar, interaktiv usullar, o'yin orqali o'qitish, STEAM elementlari, raqamli resurslar hamda bolalarning individual ehtiyojlarini hisobga olgan holda tashkil etish tushuniladi. MTTda innovatsion ta'lim jarayonining joriy etilishi tarbiyalanuvchilarning qiziqishini oshiradi, mashg'ulotlarni jonlantiradi, bilimlarni mustahkamlashga yordam beradi hamda bolalarda ijodkorlik, mustaqil fikrlash va muammoli vaziyatlarda yechim topish ko'nikmalarini shakllantiradi. Biroq innovatsion yondashuvlarni samarali joriy etish uchun pedagoglarning metodik tayyorgarligi, rahbarlarning qo'llab-quvvatlashi va boshqaruvning aniq tizimi talab etiladi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotida innovatsion ta'lim jarayonini muvofiqlashtirish faqatgina ta'lim metodlarini o'zgartirish bilan cheklanmaydi. Bu jarayon, avvalo, ta'lim muhitini takomillashtirish, metodik xizmatni rivojlantirish, tarbiyachilar faoliyatini tizimli nazorat qilish, ichki monitoring va

tahlil mexanizmlarini kuchaytirish hamda ota-onalar bilan hamkorlikni yangi bosqichga olib chiqishni ham o'z ichiga oladi. Chunki bolani tarbiyalash va rivojlantirish jarayonida MTT va oila hamkorligi muhim o'rin tutadi. Direktor o'rinbosari ota-onalarni ta'lim jarayoniga jalb etish, ularni pedagogik maslahatlar bilan qo'llab-quvvatlash, oilaviy tarbiya masalalarida hamkorlikni kuchaytirish orqali ta'lim samaradorligini yanada oshirishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'limda innovatsion ta'lim jarayonini tashkil qilish va muvofiqlashtirish MTT faoliyatining samaradorligini belgilovchi muhim omillardan biridir. Bu jarayonda MTT direktor o'rinbosari ta'lim jarayonining tashkilotchisi, metodik rahbari va innovatsion boshqaruv subyekti sifatida maydonga chiqadi. Uning kasbiy kompetensiyasi, liderlik salohiyati, pedagoglar bilan hamkorlikda ishlash qobiliyati va raqamli savodxonligi ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

DIREKTOR O'RINBOSARILARI UCHUN AMALIY TAVSIYALAR

1. Direktor o'rinbosarlari uchun innovatsion boshqaruv bo'yicha treninglar tashkil etish.
2. Har oy metodik monitoring va tahlil tizimini joriy qilish.
3. MTTda "Innovatsion pedagoglar guruhi"ni shakllantirish.
4. Ta'lim jarayonida STEAM va loyiha asosida ta'lim elementlarini kengaytirish.
5. Ota-onalar bilan ishlashda raqamli hamkorlik platformalarini yo'lga qo'yish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. S.X. Dexqonova <https://cyberleninka.ru/journal/n/talqin-va-tadqiqotlar-ilmiy-uslubiy-jurnali-2022>.
2. S.R. Mansurova Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences VOLUME 2 | ISSUE 1 ISSN 2181-1784 Scientific Journal Impact Factor SJIF 2021: 5.423
3. Qurbonov SH, Seytxalilov E. Ta'lim sifatini boshqarish. /T.: "Turon-Iqbol", 2006. 592 b.
4. Total Quality Management – vseobshnee upravlenie kachestvom. – Jurnal "Direktor-Ivanovo", № 1-2 (120-121), yanvar-fevral 2011 g.
5. R.Ishmuhammedov, M.Yo'ldoshev. Ta'lim va tarbiyada innovatsion pedagogik texnologiyalar (Ta'lim tizimi hodimlari metodistlar, o'qituvchilar, tarbiyachi va murabbiylar uchun o'quv qo'llanma) – T: 2013.
6. Sayidahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar. - Toshkent: Moliya,